

22 юни 2016

НОВИНИ | ИНТЕРВЮТА | КОМЕНТАР | ПРОФИЛИ | АНКЕТИ | ФОРУМ | НАКРАТКО | РАБОТА | В МЕДИИТЕ | ОЩЕ

КОМЕНТАР

Становище на Венецианската комисия по питане на КС на Молдова

За индивидуалната отговорност на съдия за осъдително решение на ЕСПЧ

20 юни 2016, 16:05 | [Мирела Веселинова](#)

1180 5

Принципно е допустимо да се търси индивидуална отговорност от съдиите за постановени техни решения на национално ниво, които са довели до осъдителни решения на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ). Това обаче може да става само при наличие на вина (умисъл или груба небрежност) от страна на съответния съдия, което е установено с отделно решение на националния съд. По никакъв начин една такава отговорност не може да следва автоматично само на базата на решението на ЕСПЧ, още по-малко – на основа на

приятелско споразумение или с едностранна декларация, с които съответната държава признава нарушението.

Това се казва в заключението на становище **Amicus curiae** на Венецианската комисия, изготвено по искане на Конституционния съд на Република Молдова.^[1] Искането е във връзка с образувано дело по жалба на първоинстанционен съдия от името на общо седем съдии, които са страни в производство за търсене на регресна отговорност след осъдително решение на ЕСПЧ. Производството е иницирано от Министерството на правосъдието на Молдова на основание на чл. 27 от Закона

за държавния служител. В жалбата до КС се настоява за конституционна ревизия на въпросния чл. 27, който предвижда индивидуална отговорност за всички лица (включително и на съдиите) за действия или бездействия, които са причинили или в голяма степен са допринесли за нарушения на Европейската конвенция за правата на човека, установени с решение на ЕСПЧ, включително и когато това е станало с приятелско споразумение, наложено на Молдова за висящо дело пред Съда в Страсбург или чрез едностранна декларация на правителството на Молдова. В жалбата до КС се твърди, че това законово решение накърнява принципа на независимостта на съдиите, гарантиран в молдовския съдебен закон, доколкото не се предвижда вината на съдиите по всеки конкретен случай да бъде установена с акт на национален съд.

Текстът на чл. 27 всъщност се отнася до всички държавни служители, включително и магистрати, но становището се занимава само с отговорността на съдиите, тъй като въпросът е поставен в контекста на принципа за съдийската независимост. Разпоредбата гласи:

Право на регрес

"(1) Държавата се ползва от правото на регресен иск срещу физически лица, чиито действия или бездействия обуславят или значително са допринесли за нарушение на Конвенцията, установено с решение или наложено приятелско уреждане на делото, висящо пред Европейския съд, или с внасянето на едностранна декларация.

(2) Сумите, присъдени от Европейския съд в решение, по силата на приятелско споразумение по висящо дело пред Европейския съд или чрез едностранна декларация, трябва да бъдат върнати със съдебно решение, пропорционално на степента на вината.

НОВИ | ЧЕТЕНИ | КОМЕНТИРАНИ

- 17:07 **Двама магистрати не са подали имотните си декларации, а още 19 са закъснели**
- 15:02 **Мнозинството в съдийската колегия отказва проверка в съдилищата в Благоевград**
- 14:14 **Заради разследване не може да се отнема автоматично допускът до тайни**
- 12:46 **Спешно трябва да се помогне на съдилищата и прокуратурите по южната граница**
- 11:31 **Прокурори насърчиха затворници да четат с дарение от 190 книги**

ГОРЕЩО ВЪВ ФОРУМА

Държавата в услуга на имотната мафия

32 мнения | последно в 00:04

Мирише ли решението за конкурса на ЧСИ на Върховният административен съд на...

17 мнения | последно в 21:14

ДЕКЛАРАЦИИТЕ НА ВИСШИТЕ МАГИСТРАТИ – ЗАКОНЕН ПОВОД ЗА!

0 мнения | последно в 20:57

(3) Министерството е длъжно да предяви регресен иск, ако са изпълнени условията, установени със закон, в срок от 3 години от датата на изплащане на сумите, определени от Европейския съд в неговото решение или приятелско споразумение.

Въпросът, който Конституционният съд на Република Молдова е отправил до Венецианската комисия, гласи:

"Може ли да се търси индивидуална отговорност от един съдия за съдебни решения, постановени на национално ниво, които са атакувани пред Европейския съд по правата на човека и са довели до установяване на нарушения на Европейската конвенция за правата на човека от съответната държава-членка – било то с решение на ЕСПЧ, с приятелско споразумение или с едностранна декларация, без конкретно установяване на вината на отделния съдия от национален съд; или пък това е недопустима намеса в процедурните гаранции на съдиите, в нарушение на принципа на независимостта на съдиите."

Законът е приет, след като в началото на 2015 г., новото молдовско правителство обявява курс към широки реформи, един от акцентите на които е избягване на осъдителни решения на ЕСПЧ срещу Молдова. Това става след като през март 2014 г. Съветът на Европа обръща специално внимание на Молдова за необходимостта от справяне със сериозните проблеми в националната съдебна система, които пречат на правилното прилагане на стандартите на ЕСПЧ. Законът е в сила от 21 август 2015 г. Още в предварителното становище на Съвета на Европа, изготвено по искане на молдовското правосъдно министерство през 2014 г., се казва, че конкретната разпоредба на чл. 27 по-скоро би следвало да е в закона за отговорността на държавата за вреди, а не в закона за статута на държавния служител, като същевременно се сочи, че не е изцяло ясно спрямо кои "лица", различни от държавни служители, тя може да се прилага, доколкото персоналният обхват е неопределен и потенциално неограничен.

FACEBOOK

По този начин практически законът разширява отговорността на съдиите, спрямо правилата на специалния съдебен закон, като при това предвижда съвсем формални критерии за търсене на отговорност, в рамките на производства, при които не е необходимо доказването на индивидуална вина. Освен това законът е неясен. От една страна, изискването да се определи със съдебно решение размерът на сумите, подлежащи на връщане, "пропорционално на степента на вината", означава необходимост от реална оценка на вината на съдията, което да стане със специален съдебен акт за установяване на връзката между неговите действия и решението на ЕСПЧ. Но очевидно тук става въпрос само за определяне на размера на сумата, а не за основанията за личната отговорност, защото законът не сочи пряко на умишъл или небрежност, а според обясненията на молдовското Министерство на правосъдието, при търсенето на регресна отговорност в тези случаи, чл. 27 се прилага самостоятелно, без връзка с други текстове от закона, предвиждащи установяване във всеки отделен случай на вината и индивидуалната отговорност. Точно така е протекла процедурата и в производството срещу седемте съдии. Ако това означава директно образуване на производство срещу съдията за размера на щетите само на основание на решението на ЕСПЧ, без идентифициране на вина, това е сериозен проблем, се сочи в становището на Венецианската комисия. Подобен подход, при който отговорността на съдиите директно произтича само от решение на ЕСПЧ, без да бъде преценена от национален съд, противоречи на европейските стандарти.

ЕСПЧ установява единствено отговорността на държавата ответник. Ако законодателят възнамерява да въведе отговорност на съдиите за техните решения, той трябва да се предвиди специална процедура, насочена към установяване на виновността на въпросния съдия.

Венецианската комисия припомня редица документи на Съвета на Европа, които подчертават важността на съдийската независимост за правото на справедлив процес – препоръки на Съвета на министрите за съдиите и съдийската независимост, становища на Консултативния съвет на европейските съдии, становища на самата Венецианска комисия. Общият стандарт е, че всеки съдия трябва да има пълна професионална свобода при тълкуването на закона, претеглянето на доказателствата и оценката на фактите, което не допуска търсенето на гражданска или дисциплинарна отговорност срещу него по повод на тази дейност, освен при случай на установена злонамереност, умишлено неизпълнение или най-малко груба небрежност.

В становището се сочи, че европейските държави, които допускат персонална отговорност на съдии – Чехия, Германия, Италия, Норвегия, Сърбия, Испания, Швеция, включително и България (чл. 132 от Конституцията, чл. 9, ал. 1 ЗОДОВ), освен всичко останало, изискват вината на съдията да бъде доказана. (В никоя от тези държави обаче няма уредба, предвиждаща конкретно отговорност за действия/бездействия на държавни служители, довели до осъдително решение на ЕСПЧ.)

Независимостта на съдиите при прилагането на закона се защитава с предоставения им функционален имунитет за действията по изпълнение на техните съдебни функции. От съдиите не следва да се търси индивидуална отговорност по повод на упражняването на съдебните им функции, освен при случаи на злонамереност или най-малкото груба небрежност, сочи Венецианската комисия.

А специално във връзка с поставения проблем за търсене на отговорност от съдиите за решения на ЕСПЧ, в становището се подчертава, че проследяването на практиката на този съд е трудна задача, доколкото той постоянно разглежда Конвенцията като жив инструмент, който трябва да се тълкува в светлината на променящите се условия. Това означава, че понякога може да се окаже трудно за националните съдилища да предскажат как ЕСПЧ би се произнесъл, ако конкретният случай е поставен пред него. Още по-сложна е ситуацията с приятелските споразумения и едностранните декларации, тъй като съответното правителство може да бъде мотивирано към подобен ход от политически съображения, които да надделят над законовите. В този смисъл, ако националните съдии впоследствие са принудени да носят отговорност за решението на

правителството, без да се прецени ефекта на персонална вина, те не само ще се окажат уязвими от външно влияние от страна на правителството (изпълнителната власт), но също така могат да се окажат отговорни за нещо, което е извън упражняването на техните съдебни функции.

Освен това, от факта, че ЕСПЧ е установил нарушение на Конвенцията не следва непременно, че за това са виновни единствено или предимно националните съдии заради начина, по който са тълкували и приложили закона. Нарушенията могат да бъдат и резултат от системни недостатъци в съответната държава.

В контекста на тези разсъждения, становището на комисията завършва със заключение, според което:

- Търсене на отговорност на съдиите наистина е допустимо, но само при наличие на вина (умисъл или груба небрежност) от страна на съдията.
- В този смисъл отговорност на съдиите за осъдително решение на ЕСПЧ трябва да се основава единствено на заключението на национален съд за наличието на умисъл или груба небрежност от страна на съдията. Решението на ЕСПЧ не трябва да се използва като единствена основа за отговорност на съдиите.
- Още повече това важи за търсенето на отговорност на съдиите поради приятелско споразумение по дело пред ЕСПЧ или признаване на нарушение на ЕКПЧ с едностранна декларация, подобно нещо трябва да бъде направено въз основа на констатация от национална юрисдикция за умисъл или груба небрежност от страна на съдията.
- По принцип съдиите не трябва да бъдат обект на регресна отговорност, когато упражняват своите съдебни функции в съответствие с професионалните стандарти, определени със закон (функционален имунитет).
- Установяването на нарушение на Конвенцията за правата на човека от ЕСПЧ не означава непременно, че националните съдии трябва да бъдат критикувани за тяхното тълкуване и прилагане на закона в случая, тъй като нарушенията могат да бъдат резултат от системни недостатъци в държавите-членки (например делата за продължителност на производството, при които персоналната отговорност не може да се открие).
- Също така, развитието на доктрината на ЕСПЧ като жив инструмент, реагиращ на развитието на обществото, може да направи трудно за националните съдилища да предскажат как ще се произнесе ЕСПЧ.

Именно поради всички тези причини, производството по търсене на отговорност от съдиите може да доведе до произволни резултати, при които отговорността става автоматично следствие от решение на ЕСПЧ (или приятелско уреждане или едностранна декларация), с което е установено нарушение на Конвенцията. Идеята да се държат съдиите отговорни за прилагането на ЕКПЧ, без никаква оценка на тяхната персонална вина, може сериозно да повлияе върху тяхната независимост, която по принцип включва професионална свобода при тълкуване на закона, преценка на фактите и претегляне на доказателствата за всеки отделен случай. Подобно законово разрешение и практика може да доведе до "смразяващ ефект" върху молдовските съдии, които биха могли да бъдат уплашени от вероятността за регресна отговорност за нарушения на ЕСПЧ. Неправилните решения трябва да бъдат оспорвани в процедурата по обжалване, а не чрез търсене на персонална отговорност на съдиите, освен ако тяхната грешка се дължи на умисъл или груба небрежност.

Отговорността на съдиите може да бъде съвместима с принципа на независимост, но само съобразно със закона, и то при положение, че съответният закон не трябва да противоречи на повисшия принцип за независимостта на съдиите.

Становището на Венецианската комисия е удобен повод и в България да се отвори сериозен дебат на тази тема, но не само за отговорността на магистратите – съдии и прокурори, а също така и за отговорността на държавните служители и публичните личности, защото при по-голямата част от осъдителните решения на ЕСПЧ срещу страната ни генезисът на нарушението е в действия на изпълнителната власт, полицейска бруталност и злоупотреби, а напоследък – все по-често и публични изявления, с които политици нарушават презумпцията за невиновност. Последно тази тема бе поставена отново преди две седмици, когато за пореден път държавата бе осъдена за бруталния арест на Тенчо Попов и отказа на прокуратурата да го разследва. Това е и седмото засега осъдително решение на Страсбург, в което държавата плаща за изказване на Цветан Цветанов в качеството му на министър на вътрешните работи в първото правителство на ГЕРБ. Адвокати правозащитници вече нееднократно призоваха Министерския съвет и министъра на финансите да потърсят регресна отговорност от Цветан Цветанов, доколкото той не само се бе специализирал в предварително произнасяне на присъдата на задържани при шумни полицейски операции с кичозни имена, но и сам бе идеолог на скандалните арести по тези операции. През години персонално в решения на Страсбург бе споменаван и премиерът Бойко Борисов, бившият районен прокурор на София Славчо Кържев и др.

До момента обаче, няма известен случай на държавен служител или политик от когото да е търсена регресна отговорност за решения на Съда в Страсбург, въпреки че българският закон за отговорността на държавата и общините за вреди от край време допуска търсене на такава отговорност. В този смисъл, ако в България започне такъв разговор, той би следвало да стартира около общите принципи и досегашната практика, а не в търсене на предварително определени изкупителни жертви. Истината е обаче, че у нас сериозен дебат не е започвал, дискусиите до момента започват и свършват с поредното осъдително решение на ЕСПЧ. А както Венецианската комисия отбелязва и в това становище – от държавите членки се очаква да прилагат ЕКПЧ, но те имат широка свобода на преценка какви мерки да предприемат в тази насока, съобразно своите традиции.

[1] *Amicus curiae* е правен латински термин, който буквално означава "приятел на съда". С този термин се означава лице, което не е страна по делото, но предлага информация (становище), имаща отношение към казуса, с цел по този начин да подпомогне съда. *Amicus curiae* няма отношение към страните по делото и не действа по тяхна поръка или молба. Изцяло от съда зависи дали да приеме становището и да се позове на него в мотивите си.

КОМЕНТАРИ ОТ FACEBOOK

КОМЕНТАРИ ОТ ПРАВЕН СВЯТ

Започни с: [Първите](#) | [Последните](#)

[Коментирай](#) ↓

5

До 3 и 4 | **нерегистриран**

21 юни 2016, 00:43

1 0

+++++

4

умисъл или груба небрежност | **нерегистриран**

21 юни 2016, 00:34

5 -1

Че те нашите гнили ябълки, редовно така действат! Спокойно трябва да им се търси отговорност .

3

taka trqbva da se borim..... | **нерегистриран**

21 юни 2016, 00:30

5 0

Ne samo Ceco e ot tezi deto schitat sadebnata sisitema za lichnata si chastna firma i si pravqt vzaimno uslugi s prisadi i reshenia protivorechashti na zakona i sadebnata praktika . Eto takiva sadii , rakovoditeli i prokurori trqbva da plashtat regresni iskove za da se spre s tezi uslugi i korupcia v pravorazdavaneto !!!

2

Izy | **нерегистриран**

20 юни 2016, 18:56

15 0

Ще стигнат. Ти 112 незнаеш колко има той апартаменти. Трудно се женят три щерки, затова трупата тиквончоооо...

1

112 | **нерегистриран**

20 юни 2016, 17:57

19 0

То, ако се възприеме обратното становище за магистрати и висши държавно служители, Цецо ще трябва да си продаде всички апартаменти, и пак няма да стигнат парите да възстанови всичко по осъдителните решения срещу страната, заради голяма му уста...

ТВОЯТ КОМЕНТАР

Име

Ако сте регистрирани [влезте тук](#)
или
[се регистрирайте!](#)

Коментар

Снимка 1

No file chosen

Снимка 2

No file chosen

Снимка 3

No file chosen

Снимка 4

No file chosen

Снимка 5

No file chosen

Снимка 6

No file chosen

Въведете буквите и цифрите от кода в дясно

нов код

ulfb50

КОМЕНТИРАЙ

ПАРТНЬОРИ

mediapool.bg

Facebook

За нас

Новини

Реклама

Коментар

Условия

Интервю

Галерия

Контакти

Видео

Връзки

RSS

ЮРИСТ
НА ГОДИНАТА

ПРАВЕН СВЯТ